

Palma.

1. Nova pot.

Odkril sem novo božjo pot.

In kadar sam ne romam nanjo,
pa romarico — verno sanjo
na materin pošiljam grob.

Na grobu palma trepeta —

Nemirna duša, ki proseče
ozira se po zarji sreče.
Katero jutro jo rodi?

Srce ne sreča več srca.

Vse prejšnje zvezde so ugasle,
vse prejšnje poti so zarasle
kot steze v prepovedan gaj.

Na novo šel sem božjo pot.

2. Brez imena.

Vendar, mati, jaz ne hodim v temi.
Tajna zvezda pot mi kaže k Njemu,
kakor zvezda v jutrovi deželi.
Skrije se, če sem v Jeruzalemu:
med ljudmi. Pa zopet mi zasije,
če sem sam: v samotnem Betlehemu.

»Nje ime nam« — prosijo me pesmi —
razodeti milostno dovoli.«
Ne! Imena njenega ne bodo
niti sape slišale nikoli.

Nje ime je zame kakor himna,
ki se poje v cerkvi eni sami,
kakor potok z jasnimi valovi,
ki na skrivnem teče med gorami.
V srcu vsakem spi skrivnost velika,
le Vsevedni včasih jo predrami.

Niti ona sama vam ne more
razodeti svojega imena;
iskra pade — vname — pa ne ve,
da od nje je širna plan ognjena.

3. Šum.

Zaslišal sem skrivnostne šume.
Nemirna palma me razume.

»Ljubezni tvoja duša išče.
Pa nisi v pravo šel svetišče,
pri nas je mrtvih božja pot.

Ti pojdi v ravno polje v vas.
V njem prerok zlat — pšenični klas —
pove ti živih božjo pot.«

4. Prerok.

Pa sem romal v zlato vas
pred pšenični zlati klas
in odkril sem se pred njim.

Zazvenelo je med klasi.
To so tisti topli glasi,
po katerih hrepenim.

»Kaj da nisi prej prišel,
kdaj bi že tvoj vrt zorèl
in na vsaki veji sad.«

Prerok! saj sem hodil mimo,
ali v srcu s hudo zimo,
bala se me je pomlad.

Palma mojo pesem ve.

5. Sen.

V oknih vaših rože so rudeče
zadehtele mi pozdrav prijeten:
»Kaj tako nas gledaš hrepeneče,
vtrgaj cvet in hodi srečna pota!«

Ah, pogled je še tako dovzeten
za spomin prijazen
in resnico vidi, kjer je zmota.
A srce ne upa v cvet noben;
vsak pozdrav je kakor sen
bežen, prazen.

6. Čez valove.

Ti, ne beri moje pesmi,
v nepokoju porojene!
Pahne te v nepókoj,
kakor mene.

O, le beri! Stopi v ladjo!
In z nemirnim pojde begom
daleč čez valove —
k večnim bregom.

Silvin Sardenko.

Balade v prozi.

Ivan Pregelj.

1. Kmet Luka in njegov tovariš.

Kmet se je vračal z žegnanja. Bil je pijan in je ukal skozi noč in meglo. Megla mu je legala na razvneti obraz in na ovčjo kučmo. In kmet je govoril sam s seboj: »Luka,« je rekel, »ni lepo, da si pijan. Grdo si pijan. Ali ne veš, kako grd greh je požrešnost?« Luka je odgovoril: »Če sem pijan, naj bom! Ali sem za svoje, ali nisem?« In kmet je rekel: »Ali sem rekel, da nisi za svoje? Jaz sem rekel, da si pijan in da ni prav.« In Luka je naga-jal: »Pred svojim pragom pometaj, kmet, ki se ti cvančgarca smili kakor božji križ.« »Smili gori, smili doli,« je odvrnil kmet, »tjavendan si, Luka. Šestdeset let nisi pil in lep dom si predal sinu in po-stavno in iz dobre hiše si dobil sinaho, pa greš na stara leta noret.« Luka je zaklel: »Siten si, hudič, ne privoščiš je kaplje starčku; nevoščljiv si mu jo.« »Da,« je odvrnil kmet, »kleti si se tudi navadil, Luka, lepo delaš.« In kmetu se je vnelo srce nad popačenostjo pijanega in je rekel: »Opletaš ob robu ceste, doli boš zletel. Pa ne misli, da te pojdem pobirat.«

Tam, kjer se ovije cesta tako sunkoma, da zanaša vozove, ki vozijo mimo, je zavpil kmet:

»Luka, pamet imej, ne delaj mi tega! Šest klafter je pod cesto. Luka, za božje ime — — —«

Sredi besede se je kmet opotekel in strmo-glavil pod cesto in se ubil.

2. Za šolski citat.

Umrli je učenjak, slaven paleograf, ki je bil zelo ničemuren; menil je, da bolje pozna srednje-veško pisavo, nego menihi, ki so jo pisali. V knjiž-nici ga je zadela kap. Zgrudil se je umirajoč svo-jemu najljubšemu in najmarljivejšemu učencu v

roke in šepetal: »Bodi me vreden. Išči v arhivu. Našel boš najboljšo, kar je kdaj zapisala človeška roka.« Paleografa so pokopali, njegov duševni de-dič pa se je zaprl v arhiv in je začel iskati s pieteto hvaležnega človeka in s strastjo mladega učenjaka. Bil je mlad, lep in zdrav. Toda žrtvoval je plemenitemu smotru pomlad in cvetje in veselje svoje mlade krvi. In čim vneteje je iskal in listal za ne-znanim, predragocenim, tem večje je bilo njegovo koprnjenje. Našel je kup nove, neobjavljene tva-rine in jo odstopal manj marljivim tovarišem, da so si ime proslavili in želi visoka odlikovanja in sijajne službe. Videl je, da mu niso niti prehvaležni, da celo majejo z glavami. Ob teh prilikah se mu je vnmala zanosno dobra volja in je mislil: »Privoščim jim srečo, kaj prijazni gospodje so. Ampak, prišel bo čas, ko bodo vsa njihova dela izginila pred veli-čino mojega odkritja.« In je iskal od dne do dne strastneje dokument dokumentov in ni mu bilo žal življenja, ki mu je potekalo v iskanju za listino, vredno ne enega, nego deset življenj. Že je iskal s strastjo, s strastjo blaznega strahu, da ne najde. In tedaj je našel. Našel je zganjen pergament in na pergamentu je bil pisan kaligrafično v kurzivi dvanajstega stoletja distihon iz Ovida:

»Donec eris felix, multos numerabis amicos,
tempora si fuerint nubila, solus eris!«

On pa je prepoznal v pisavi roko svojega sta-rega učitelja. Omahnil je proti oknu in čital vedno znova. In nato je dvignil oči in je videl skozi okno velik in sijajen pomladni dan. In je videl vesele in mlade ljudi, dečke in deklice in male, zdrave do-jejenčke v gibkih vozičkih in na prsih košatih, krep-kih dojlj. In je videl šetati se mlade pare, slišal je tajnostne besede, šepetane v uho, govornjene v srce. Videl je stoteri ogenj mladih oči, videl je ponosno pozo moža in filistrozno eleganco gospe v sijajni